

PM till utbildningsmaterial om Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar

Modul 01: Den svenska modellen för att hantera samhällsstörningar samt regelverk

Utbildningsmaterialet är tänkt att vara ett stöd till dig som ska planera och genomföra utbildningar i ämnesområden kopplade till Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar.

Materialet är tänkt att användas i sammanhang där deltagare från flera olika organisationer medverkar, t.ex. på lokala och regionala samverkanskurser med ett brett deltagande från samverkande aktörer. Materialet kan även användas internt i egen organisation.

Tidsåtgång: 3,5 timmar inklusive raster

Målgrupp: Aktörer med ansvar för samhällsskydd och beredskap på lokal, regional och nationell nivå.

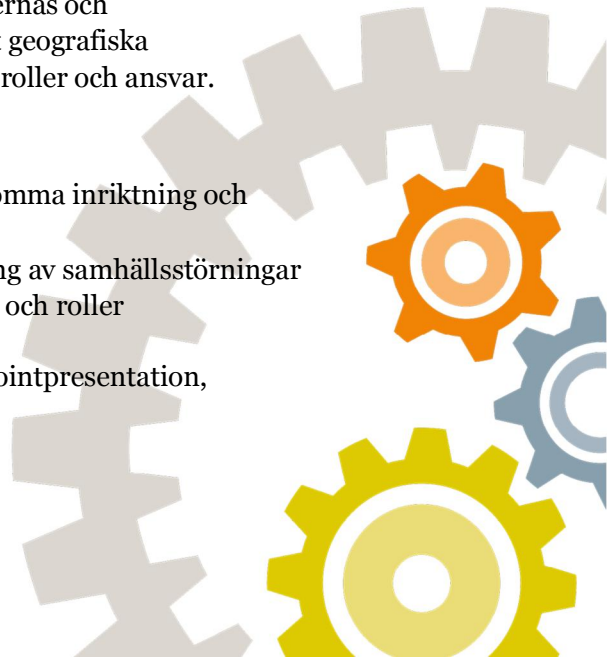
Förkunskaper: För att du ska kunna tillgodogöra dig modulens innehåll bör du ha kunskap om vilka uppgifter och ansvarsförhållanden som råder inom din egen organisation/myndighet i förhållande till samhällsskydd och beredskap.

Syfte: Syftet är att du ska utveckla kunskaper om ”den svenska modellen för hantering av samhällsstörningar” inklusive rådande regelverk för att kunna bidra till inriktning och samordning i samband med samhällsstörningar

Kunskapsmål:

- Beskriva samhällets krisberedskap, inklusive regeringens, Regeringskansliets, länsstyrelsernas, kommunernas och landstingens/regionernas ansvarsområden, det geografiska områdesansvaret samt sektorsmyndigheternas roller och ansvar.
- Förklara aktörsgemensamma centrala termer
- Ange de värden som ska skyddas
- Beskriva offentliga aktörers mandat att åstadkomma inriktning och samordning vid samhällsstörningar
- Ange regelverk som rör andra aktörers hantering av samhällsstörningar och som är nödvändiga att förstå egna uppdrag och roller

Metod: Föreläsningssnitt utifrån modulens powerpointpresentation, enskilda uppgifter och gruppdiskussioner.

Genomförare: Den som planerar och genomför utbildningsmodulen.

Förberedelser för genomförare:

www.msb.se/samverkanledning, här finns material om Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar.

Skriv ut scenariot ”Dammen som är på väg att brista” och artikeln ”Så slog stormen mot Sverige!” till varje deltagare. Se bilagor.

Dessa är tänkta att vara underlag för givande diskussioner, inte att komma fram till lösningar. Du får gärna använda dig av något annat scenario som berör flera aktörer (aktuell händelse, från risk- och sårbarhetsanalyser, tidningsartikel etc.).

I tillhörande powerpointpresentation beskrivs syftet med uppgiften eller momentet, se i anteckningsvyn. I presentationen finns länkar till filmer som ligger på MSB:s Youtube-kanal. På Youtube finns det också extramaterial i form av filmer som du kan välja att visa om du vill.

Möblera lokalen i öar med fyra till fem personer per ö/grupp med syfte att snabbt starta upp gruppdiskussioner. Tänk på att mixa grupperna så att olika aktörer representeras.

Längst ner i detta PM finns ett förslag på utvärderingsfrågor av utbildningen.

Förberedelser för deltagare:

Syftet med förberedelserna är att deltagarna ska kunna ta del av utbildningen på ett bra sätt och därmed uppnå målen.

Hemuppgift som ska skickas ut i god tid innan genomförandet:

Läs ”*Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar – sammanfattning*” (MSB780)

Läs i boken ”*Gemensamma grunder vid samverkan och ledning vid samhällsstörningar*” (MSB777) om den svenska modellen samt regelverk; sida 15-30 och 179-187

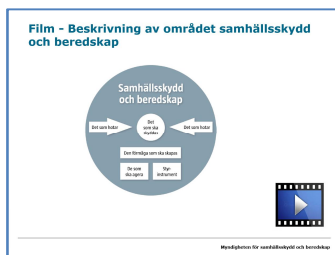
Program

1. Inledning - 15 min

Inled med att visa utbildningsmodulerna, syftet, målen med denna modul och programmet. Gör en kort presentation av genomförare och deltagare (namn, organisation och arbetsuppgifter vid en samhällsstörning).

2. Övergripande introduktion – 15 min

Inled med att visa filmen: ”Beskrivning av området samhällsskydd och beredskap” (längd 2:22 min) bild 7.

Introduktion till samhällsskydd och beredskap. Finns även på MSB:s webbplats [Inriktning av samhällsskydd och beredskap](#) – i högerkanten i rutan ”Vad handlar samhällsskydd och beredskap om” – ”Det som ska skyddas”. Filmen beskriver det som är skyddsvärt.

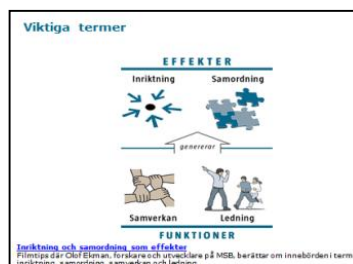
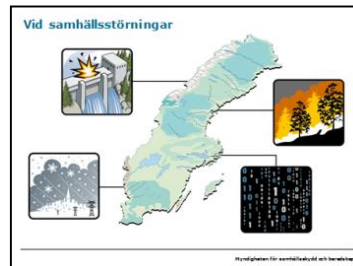
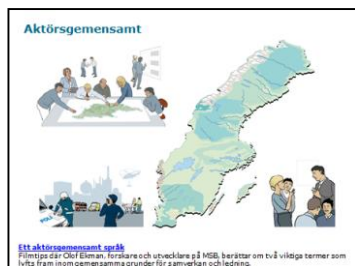
Visa bild 8 för att förtydliga det som är skyddsvärt.

3. Föreläsning om centrala termer – 20 till 25 min

Visa film: ”Introduktion till Gemensamma grunder vid samverkan och ledning vid samhällsstörningar” med Olof Ekman m.fl. (längd 4:02) bild 9 [Introduktion till gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar](#)

Visa bild 10, 11, 12 och 13. Föreläs kring dessa bilder (stödinformation till varje bild finns i anteckningsvyn).

Föreläsaren trycker på att termen samhällsstörningar också kan beteckna höjd beredskap och att ingen äger krisen, alla har ett parallellt ansvar för hantering och att samverka (den utökade ansvarsprincipen) samt att det pågår ett arbete med revidering av vilka principer som ska gälla framöver (behålla ansvarsprincipen, men ersätta likhets- och närhetsprincipen med handlingsprincipen och samverkansprincipen).

4. Kaffe – 20 min

5. Diskussion – 40 min

Låt deltagarna först enskilt läsa scenariot nedan och fundera på vilka skyddsvärden som är hotade.

Dammen som är på väg att brista

Man har upptäckt att en damm är på väg att brista. Polisen spärrar av och hindrar att fler kommer till skada. Räddningstjänsten gör en aktiv insats med en stor personalstyrka. Försvarsmakten kommer med materiella resurser för förstärkning och invallning. Sveriges Radio P4 går ut och varnar och rapporterar från platsen. Polisen och frivilligorganisationer söker upp de som bor i stugorna och ser till att evakuera.

Be deltagarna att sedan diskutera i mindre grupper. Syftet med uppgiften är att deltagarna ska träna sig i att använda aktörsgemensamma centrala termer.

Förslag på frågor i diskussionen:

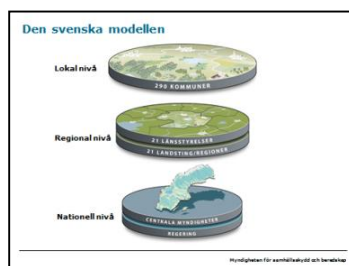
- Formulera en övergripande inriktning för det aktörsgemensamma arbetet.
 - Vilka skyddsvärden är hotade?
 - Beskriv den samordning som behöver åstadkommas.
 - Lista de resurser som kan behövas från de aktörer som redan är engagerade, behövs ytterligare resurser från andra aktörer?
- (Ytterligare frågeställningar finns på sid 7 iHandledning för utbildning).

Låt 2-3 grupper redovisa i forum vad de har kommit fram till.

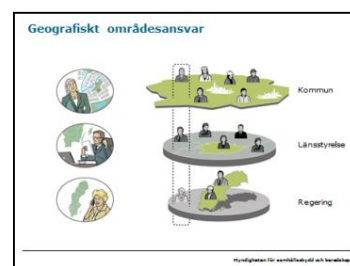
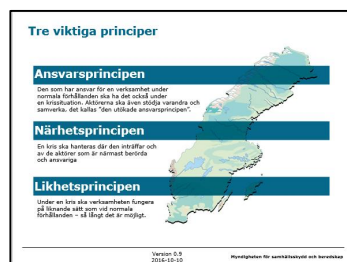
6. Paus – 5 min

7. Den svenska modellen för att hantera samhällsstörningar – 20-25 min

Visa filmen ”Den svenska modellen för hantering av samhällsstörningar” (längd 05:21 min) bild 16 med Lars Persson och Marie Jönsson, MSB.

Den svenska modellen för hantering av samhällsstörningar

Visa bild 17, 18
dessa bilder
bild finns i anteckningsvyn), vilket blir ett förtydligande för deltagarna.

och 19 och föreläs kring
(stödinformation till varje

8. Uppgift – Så slog stormen mot Sverige – 50 min

Låt deltagarna enskilt läsa artikeln ”Så slog stormen mot Sverige” och svara på följande frågeställningar:

- Vem har geografiskt områdesansvar?
- Vem har sektorsansvar?
- Vad innebär ansvar, närhet och likhetsprinciperna i denna samhällsstörning?
- Vilka aktörer behöver kommunicera?

– Vilka aktörer behöver genom samverkan skapa en gemensam inriktning och samordning?

Gruppuppgift – Be deltagarna att skapa en överblick t.ex. genom att på blädderblocksblad visualisera involverade aktörer och deras relationer utifrån artikeln. Låt deltagarna sätta upp dessa blädderblocksblad på White board eller motsvarande yta och reflektera en stund kring likheter och skillnader mellan gruppernas resultat.

9. Paus – 5 min

10. Regelverk – 20-25 min

Låt deltagarna diskutera två och två, ca 5 min, vilka centrala regelverk som gäller vid en samhällsstörning. Fånga upp några förslag på White board eller blädderblock.

Visa filmen ”Regelverket vid samhällsstörningar” (längd 05:28) bild 23, som är en övergripande beskrivning av nedanstående lagar och förordningar, med Lars Persson och Helena Bergholm, MSB [Regelverket vid samhällsstörningar](#)

Exempel på regelverk som nämns i filmen

Regeringsformen (1974:2)
Lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap
Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap
Förordning (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap
Lag (2006:544) om kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion
Offentlighets och sekretesslag (2009:400)

Lägg till att det finns ytterligare många regelverk, utöver de som nämns i filmen, som kan tillkomma vid höjd beredskap.

Reflektion – 30 min

Inled denna del med att förstärka modulens fokus:

Tre viktigaste budskapen

Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar är ett **gemensamt sätt att tänka och göra.**

Vi behöver tänka och åstadkomma **effekter** för att skydda det som är skyddsvärt.

Alla har ett ansvar vid en samhällsstörning enligt olika gällande bestämmelser samt att man också ska **stödja varandra** och **samverka** (den utökade ansvarsprincipen).

Återkoppla till målen:

Kunskapsmål

- Beskriva samhällets krisberedskap, inklusive regeringens, Regeringskansliets, länsstyrelsernas, kommunernas och landstingens/regionernas ansvarsområden, det geografiska områdesansvaret samt sektorsmyndigheternas roller och ansvar.
- Förklara aktörsgemensamma centrala termer
- Ange de värden som ska skyddas
- Beskriva offentliga aktörers mandat att åstadkomma inriktning och samordning vid samhällsstörningar
- Ange regelverk som rör andra aktörers hantering av samhällsstörningar och som är nödvändiga att förstå egna uppdrag och roller

Låt deltagarna fundera enskilt 5 minuter utifrån:

- Vad var nytt?
- Utifrån de tre viktigaste budskapen, hur påverkar detta arbetet i min organisation?

Låt deltagarna diskutera i mindre grupper (4–5 personer i ca 15 min) vad de kommit fram till.

11. Avslutning – 5 till 10 min

Tillbakablick på modulerna.

Läs mer, tips om material etc.

Presentation av MSB:s stöd, msb.se/samverkanledning, msb.se/utbildning

Ytterligare filmer kring centralt regelverk

Nedan finner du ytterligare material kring regelverk som du som genomförare kan ta del av innan utbildningen, alternativt visa i samband med eventuella diskussioner eller frågor under utbildningen.

Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap
[Krisberedskapsförordningen \(2015:1052\)](#)

Rättelse: I ovanstående film sägs det att statliga myndigheter ska lämna in uppföljning av RSA varje år, en felsägning. Korrekt är att uppföljning av RSA ska lämnas in vartannat år till MSB och Regeringskansliet.

Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion
[Länsstyrelseinstruktion \(2017:868\)](#)

Förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap
[Länsstyrelseinstruktion \(2017:870\)](#)

Lag (2006:544) om kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
[LEH \(2006:544\)](#)

Utvärderingsfrågor

1. Hur har utbildningens innehåll bidragit till att uppnå målen?
2. Hur har arbetsmetoderna bidragit till att uppnå målen?
3. Hur har föreläsarna bidragit till att uppnå målen?
4. Förslag till förändringar
5. Utifrån ditt perspektiv, vad behöver utvecklas i egen organisation respektive i aktörsgemensamma former?

Scenario – Dammen som är på väg att brista

Dammen som är på väg att brista

Man har upptäckt att en damm är på väg att brista. Polisen spärrar av och hindrar att fler kommer till skada. Räddningstjänsten gör en aktiv insats med en stor personalstyrka. Försvarsmakten kommer med materiella resurser för förstärkning och invallning. Sveriges Radio P4 går ut och varnar och rapporterar från platsen. Polisen och frivilligorganisationer söker upp de som bor i stugorna och ser till att evakuera.

Så slog stormen mot Sverige

Stormen Egon slog till stenhårt mot Sverige med orkanstyrka på sina håll. Översvämningar, snöfall och starka vindar orsakade stora problem. Nu återstår röjning av nedfallna träd på landets vägar.

Just nu har stormen sitt lågtryckscentrum över Östersjön och rör sig vidare österut. De flesta varningar över Götaland är nedgraderade till klass 1-varningar, med fortsatt risk för mycket hårda vindbyar under förmiddagen.

– Däremot en fortsatt klass 2-varning för Öland och Gotland där det är en risk för stormbyar på cirka 25 meter per sekund främst under förmiddagen, säger Lisa Frost, meteorolog på SMHI.

Vid tretiden i natt kom beskedet att Öresundsbron åter öppnat för trafik efter att ha varit stängd i närmare sju timmar. Älvsborgsbron i Göteborg och Uddevallabron planerar att öppnas på morgonen. Färjelederna Nordöleden i Öckerö kommun och Kornhallsleden i Västra Götaland är fortfarande stängda för trafik.

Varning för vilt

– Det är mycket träd på vägarna i Sjuhärad Dalsland, Skaraborg, Ulricehamn och Uddevalla. Med all säkerhet ligger det också mycket träd i det mindre vägnätet. En god uppmaning är att avvakta och om man kan låta bli att ge sig ut är det bra. Det kan också finnas en möjlighet att vilt har förrirrat sig ut, säger Eva Nordén, presskommunikatör på Trafikverket.

Stormen slog hårt mot Västkusten och i Skåne, Halland och Bohuslän uppmättes vindhastigheter i byarna på över 30 meter per sekund under lördagskvällen.

Tidigare hade den uppnått orkanstyrka, över 32,6 meter per sekund, i vindbyarna vid Nordkoster, Måseskär och Väderöarna.

På västkusten skedde minst två olyckor med träd som föll över bilar i går kväll, rapporterar SR P4 väst. Personerna ska ha skadats, men inte allvarligt. Även i Göteborg fördes en person till sjukhus sedan en vägportal på E20 vid Olskroken vält över en bil.

I Jönköpings län slutade polis och räddningstjänst att åka på larm om nedfallna träd, och uppmanade i stället folk att stanna inne. Bara i fall då människors liv vara i fara ryckte man ut, rapporterar SR Jönköping. Detta eftersom mängden fallna träd var för stor att mäta med.

Många blev utan ström. Tidigt i morse hade Eon, Fortum och Vattenfall sammanlagt närmare 70000 strömlösa kunder.

I dag är det fortsatt klass 1-varning, den mildaste vädervarningen, för snöfall längs Roslagskusten, Uppland, Gävleborg där det beräknas komma mellan 5 och 15 centimeter snö under dagen. Senare i kväll och i natt klarnar det upp vilket gör att det kan bli riktigt kallt på sina håll. I Norrland beräknas temperaturerna falla till mellan minus 20 till 30 grader.

Källa: Nyheter 11 januari, svt.se

